

Mark Koster: Dit zijn de 3 trends die de onafhankelijkheid van de media nog verder ondergraven

Posted on 21 december 2024 by Mark Koster

De rectificatie over het stuk over racisme op de werkvloer bij NOS Sport kwam negen maanden later en niet op een prominente plaats in de krant. *De Volkskrant* stopte het weg in een recensie over *De Apenrots*, een *insider*-boek over de werkcultuur bij de NOS. In een subtiel zinnetje weerlegde recensent Alex Mazereeuw de stelling van de eigen krant dat 'mensen van kleur' geen kans hadden in het mannenbolwerk.

Met name ex-presentatrice Aïcha Marghadi had zich in het stuk beklaagd over hoe zij was behandeld en zinspeelde daarbij op haar allochtone achtergrond. Haar vertrek bleek echter niets te maken te hebben met discriminatie. 'Oud-medewerkers stellen dat haar uiteindelijke vertrek vooral te maken had met een gebrek aan sportkennis, en niet zozeer met discriminatie en racisme, zoals naar voren kwam in het Volkskrant-artikel', schreef de recensent. Het was een dodelijke passage die een deel van het stuk onderuithaalde.

Rancuneuze bronnen

Het stuk over NOS Sport was de *pièce de résistance* van de berichtgeving over grensoverschrijdend gedrag op het mediapark. *De Volkskrant* stortte zich twee jaar op de excessen van de bedrijfscultuur in Hilversum, startend met een verhaal over de omgangsvormen bij *De Wereld Draait Door*. Maar *de Volkskrant* draaide zelf door en liet zich verblinden door rancuneuze bronnen en vooral *clickbait*.

De bron die de stellingen van Marghadi kon weerleggen werd niet gebeld, terwijl hij bereid was om mee te werken. Menno de Galan, de auteur van *De Apenrots*, vond het opmerkelijk. 'Toch bijzonder dat op basis van dat artikel de hoofdredactie vervolgens aftrad, en dat is nog eufemistisch uitgedrukt', sprak hij onderkoeld in *De Telegraaf*.

De Volkskrant case zegt veel over de huidige toestand in de media. Nu we 2024 uitzwaaien, vallen een paar zaken op die uiteindelijk een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de pers.

Ik zie drie trends. (1) Algoritmes en emoties beïnvloeden steeds vaker redactionele beslissingen. (2) Moralisme en wensdenken tasten de neiging aan om een tegengeluid aan het woord te laten. (3) De onafhankelijke geest past niet in een mediawereld die moet voldoen aan de wetten van het *corporate* leven.

Om met het eerste te beginnen: keren we terug naar een uitspraak van de Vlaamse journalist Piet Piryns die in de jaren negentig al stelde dat de journalistiek ten prooi was gevallen aan 'verkleuterling'. Hij gebruikte de term om te ageren tegen de neiging om *human interest*-verhalen te laten prevaleren boven stukken met een abstracter probleem. Piryns was journalist bij het Vlaamse dagblad *De Morgen* dat inmiddels onderdeel is van DPG, het mediaconglomeraat dat ook *de Volkskrant* uitgeeft.

De 'verkleuterling' is niet minder geworden, zeker omdat emotioneel simplisme een profitabel *business model* blijkt te zijn. De stukken over grensoverschrijdend gedrag passen perfect in de scoringsmeetlat van DPG. Een verhaal over slechte mensen (witte mannen) die het leven van goedbedoelende onderknuppels vergallen (de Marokkaanse vrouw die presentator wil worden) zijn kijkcijferhits. Het zijn de zwart-wit verhaallijnen, zoals in een slechte B-film, die tot ophef leiden. Of er iets klopt van de stellingen, is minder van belang. Het is een wereld waarin de grijstint of

nuance niet telt, ook omdat de algoritmes aangeven dat de lezer, ook die progressieve geëngageerde abonnee, uiteindelijk toch verslaafd raakt aan dood, verderf en menselijk drama. De traan is de levertraan voor de moderne abonneementenwerver.

De loep van het eigen gelijk

Daarmee komen we op de tweede bedreiging: moralisme en wensdenken. Aan de hand van de rellen rondom de voetbalwedstrijd van Ajax tegen Maccabi Tel Aviv zagen we het misgaan. De gevestigde pers keek door de loep van het eigen gelijk, waarbij conservatieven een 'pogrom' ontwaarden en de progressieven de aanval zagen als een uitlaatklep van de situatie in Gaza. Het bleek, net zoals in de Marghadi-zaak, allebei onzin. De 16-jarige YouTuber Bender toonde aan dat het net een tikkeltje anders lag.

Ja, er was zeker een groep klootzakken met allochtone *roots* die een klopjacht hadden opgesteld tegen de Israëliische voetbalsupporters, maar die hadden zelf ook teruggeslagen in de binnenstad na de wedstrijd. Was dit daarmee een nieuwe Kristallnacht? Welnee, dit was in de eerste plaats hooligangedrag, waarbij de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog en Gaza erbij werden gesleept om de boel te dramatiseren en op te poken, maar we toch vooral te maken hadden met een handhavingsprobleem, zoals Bender registreerde. Wat niet wegneemt dat er wel degelijk antisemitisme rondwaart in sommige gemeenschappen, maar die kwestie is veel geniepiger en minder zichtbaar is dan het gerel op straat, maar die verhalen lazen we dan weer niet.

Daarmee komen we op de derde trend. Wie bij in gevestigde media werkt, opereert steeds vaker in een wereld waar de wetten van de corporatie domineren. De krant of de omroep moet zien te overleven met een eigen geluid om zich te onderscheiden. Hoe dat misgaat, zien we dagelijks bij de NPO, waar dertien omroepen elkaar verdringen en krampachtig een eigen identiteit aan moeten nemen om aanspraak te maken op subsidie. Dit leidt tot kolderieke televisie waarbij iedereen in zijn eigen tunnel zijn gelijk mag rondtoeteren in naam van pluriformiteit.

Ook bij de kranten zijn redactionele marsorders steeds meer leidend en wordt kritiek op het gezag niet getolereerd. De uitwas zien we met de zaak Guido van Liefferinge versus DPG. Van Liefferinge, een voormalige uitgever en hoofdredacteur van DPG, is verboden om een boek uit te geven over Christian van Thillo, de baas

bij DPG. Althans, dat bepaalde een rechter in kort geding.

Van Liefferinge, die aan het hoofd stond van succesvolle gossipbladen *Dag Allemaal* en *Joepie!*, heeft zich de laatste jaren opgeworpen als een strijder voor de onafhankelijke pers. Hij mag de biografie niet uitgeven, omdat hij in 2015 'een dading' heeft getroffen waarin hij zou hebben afgesproken geen boeken dan wel kritiek te leveren op DPG.

Behalve als het over de baas gaat

De dading, waarbij ook achterstallige betalingen en de uitkoop van zijn belang zaten, is geheim en vormt nu de basis voor de strijd over of deze ex-werknemer openlijk kritiek mag leveren. Van Liefferinge, die met zijn bladen een groot deel van de financiële basis legde voor het huidige DPG, gaat in beroep tegen het vonnis.

Over deze kwestie is geen letter te lezen in de DPG-titels. Daar is de vrije pers gegarandeerd, behalve als het over de baas gaat. De ACM moet beslissen of DPG dit jaar samen mag gaan met RTL. De kartelwaakhond heeft aangegeven ook te kijken naar de mogelijke aantasting van de onafhankelijke journalistiek. We kunnen ze niet anders dan veel wijsheid toewensen.

Mark Koster is auteur van de biografie over [Christian van Thillo](#) en [de familie De Mol](#).

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar** met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, **[ook in het nieuwe jaar 2025?](#)** Hartelijk dank!